

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie zainicjowanej zażaleniem K. J. na postanowienie prokuratora Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce z dnia 15 lutego 2024 r., [...] o odmowie wszczęcia śledztwa,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 13 czerwca 2024 r.,
wniosku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie,
zawartego w postanowieniu z dnia 9 maja 2024 r., III Kp 432/24,
o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu,
na podstawie art. 37 k.p.k., *a contrario*,

p o s t a n o w i ł
nie uwzględnić wniosku

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 8 listopada 2023 r. K. J. skierowała do Prokuratury Krajowej – Biura Spraw Wewnętrznych zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa przez prokuratora D. W. – Zastępcę Prokuratora Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie. W zawiadomieniu zawarła m.in. wniosek oparty na §116 ust. 5 regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury o przekazanie sprawy do prokuratury spoza właściwości miejscowej Prokuratury Regionalnej w Warszawie, z uwagi na „szczególnie uzasadnione okoliczności”. Jak wynika z pisma z dnia 16 stycznia 2024 r. (k. 91 akt [...]) sprawa z zawiadomienia K. J. została przekazana przez

Prokuraturę Krajową w Warszawie do rozpoznania Prokuraturze Okręgowej w Ostrołęce (właściwość miejscowa z obszaru Prokuratury Regionalnej w Białymstoku).

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2024 r., [...], prokurator Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce odmówił wszczęcia śledztwa w sprawie o czyn zakwalifikowany z art. 231 § 1 k.k., którego sprawcą – według treści zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwa – miał być Zastępca Prokuratura Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie – na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.

Zażalenie na to postanowienia wniosła K. J. Prokurator Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce przekazał to zażalenie wraz z aktami sprawy do Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie, wnosząc jednocześnie o jego nieuwzględnienie.

Pismem z dnia 19 kwietnia 2024 r. pełnomocnik K. .J. złożył wniosek o wystąpienie przez Sąd Rejonowy do Sądu Najwyższego w trybie art. 37 k.p.k. o przekazanie sprawy zainicjowanej przedmiotowym zażaleniem Sądowi Rejonowemu w Ostrołęce lub innemu sądowi równorzędnemu spoza apelacji warszawskiej. W uzasadnieniu wniosku podniósł, że za przekazaniem sprawy innemu sądowi równorzędnemu przemawia dobro wymiaru sprawiedliwości. Zauważył, że to niewątpliwie ta przesłanka kierowała Prokuratorem Krajowym przy podejmowaniu decyzji o przekazaniu sprawy do rozpoznania nie prokuratorowi z Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga w Warszawie, czy innej prokuraturze z obszaru apelacji warszawskiej, tylko Prokuraturze Okręgowej w Ostrołęce. Zdaniem pełnomocnika na dalszym etapie rozpoznania sprawy ta okoliczność powinna być zachowana i w sprawie nie powinien orzekać sąd z obszaru apelacji warszawskiej. Pełnomocnik podkreślił, że fakt rozpoznania sprawy przez sąd z obszaru pokrywającego się z terytorialnym zasięgiem procesowego umiejscowienia prokuratorów Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga w Warszawie klóci się z koncepcją przyjętą w Prokuraturze Krajowej i przekazaniem sprawy na etapie postępowania przygotowawczego poza obszar apelacji warszawskiej.

Postanowieniem z dnia 9 maja 2024 r., III Kp 432/24, Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Północ w Warszawie wystąpił w trybie art. 37 k.p.k. do Sądu Najwyższego z wnioskiem o przekazanie przedmiotowej sprawy innemu Sądowi

równorzędnemu. Sąd Rejonowy wskazał, że w sprawie występują realnie okoliczności, które mogą zasadnie stwarzać przekonanie o braku warunków do jej obiektywnego rozpoznania przez Sąd właściwy miejscowo. W uzasadnieniu postanowienia podkreślono, że w Sądzie właściwym są rozpoznawane sprawy z oskarżenia Prokuratury Okręgowej Warszawa-Praga w Warszawie oraz zażalenia na postanowienia prokuratorów tej jednostki, a także składane przez nich wnioski o tymczasowe aresztowanie. W związku z tym sędziowie Sądu właściwego mają częsty kontakt zawodowy z prokuratorami ww. Prokuratury. Ponadto, prokuratorzy tej jednostki oceniają decyzje podejmowane przez Sąd Rejonowy. Zdaniem Sądu właściwego powyższe okoliczności mogą powodować w odbiorze zawiadamiającego o możliwości popełnienia przestępstwa i opinii społecznej zarzut braku obiektywizmu i bezstronności sędziego rozpoznającego zażalenie i w konsekwencji negatywnie wpłynąć na ocenę wymiaru sprawiedliwości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności trzeba podkreślić, że instytucja z art. 37 k.p.k. ma charakter wyjątkowy. Jej zastosowanie prowadzi bowiem do szczególnej sytuacji, kiedy to Sąd Najwyższy zmienia właściwość miejscową sądu powszechnego wynikającą z przepisów ustawy. Jak słusznie podkreśla się w orzecznictwie, wniosek złożony w trybie art. 37 k.p.k. należy uwzględnić, jeżeli zachodzą uzasadnione podejrzenia, że postronny, ale i obiektywny obserwator określonego postępowania sądowego mógłby powziąć wątpliwości co do możliwości rozpoznania sprawy w sposób obiektywny i bezstronny w sądzie pierwotnie właściwym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2021 r., IV KO 33/21). Za uwzględnieniem wniosku muszą zatem przemawiać ważne argumenty. W tej sprawie ich nie wykazano.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie przyjmuje się, że sam fakt znajomości wynikającej z wykonywania obowiązków służbowych nie jest wystarczającą przesłanką do przekazania sprawy w trybie art. 37 k.p.k. Podnosi się, że okoliczność, iż sprawa dotyczy osoby, która wykonuje swój zawód na terenie właściwości danego sądu i w związku ze swoimi obowiązkami służbowymi bywa w

tym sądzie, nie stanowi sama w sobie przesłanki do przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu. Może to jednak nastąpić w szczególnych przypadkach, gdy istnieją dodatkowe okoliczności poza samą relacją służbową, a zagrożenie dla dobra wymiaru sprawiedliwości jest realne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lipca 2023 r., III KO 81/23; z dnia 13 kwietnia 2023 r., V KO 34/23). Takiej szczególnej okoliczności w tej sprawie nie wykazano. Nie jest nią sam fakt podjęcia wcześniejszej decyzji na etapie postępowania przygotowawczego o przekazaniu tej sprawy przez Prokuraturę Krajową do Prokuratury Okręgowej w Ostrołęce, a więc poza obszar właściwości Prokuratury Regionalnej w Warszawie. Takie działanie było w pełni zrozumiałe, skoro zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa wskazywało jako jego sprawcę prokuratora D. W. – Zastępcę Prokuratora Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie.

Jak zasadnie wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jeżeli stroną procesu jest m.in. prokurator prokuratury tego samego okręgu, na co dzień występujący przed danym sądem, ten sąd nie powinien orzekać w sprawie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 maja 2024 r., I KO 31/24; z dnia 8 listopada 2023 r., II KO 119/23). Trzeba jednak podkreślić, że w tej sprawie nie doszło przecież do przedstawienia zarzutów prokuratorowi D. W. , skoro w ogóle odmówiono wszczęcia śledztwa z powodu braku znamion czynu zabronionego. Trudno oprzeć się wrażeniu, że Sąd Rejonowy występując z wnioskiem w trybie art. 37 k.p.k. chciał przede wszystkim uczynić zadość woli pełnomocnika K.J., który wnosił o zastosowania tej szczególnej procedury zmiany właściwości miejscowej sądu. Tymczasem z przepisów jasno wynika, że z inicjatywą określoną w art. 37 k.p.k. do Sądu Najwyższego może wystąpić sąd, przed którym sprawa się toczy, ewentualnie prokurator, ale nie inna strona procesowa. Sąd Najwyższy rozpoznając wniosek Sądu Rejonowego nie może ustosunkowywać się do argumentów zawartych we wniosku strony czy jej pełnomocnika, tylko tych, które zawarł w swym postanowieniu Sąd wnioskujący w trybie art. 37 k.p.k. W tej sprawie Sąd Rejonowy dla Warszawy-Pragi Północ w Warszawie nie wskazał na żadne przekonujące argumenty, które miałyby uzasadniać zmianę pierwotnej właściwości miejscowej. Nie są nimi wymienione w postanowieniu okoliczności, że sędzia wylosowany do rozpoznania tego zażalenia ma częsty kontakt zawodowy z prokuratorami z tej

jednostki prokuratury. Nie wskazano, aby te kontakty wykraczały poza czysto zawodowe relacje. W tym miejscu trzeba przypomnieć, że jeżeli pełnomocnik zawiadamiającej o popełnieniu przestępstwa dostrzega indywidualne okoliczności świadczące o braku bezstronności sędziego wyznaczonego do rozpoznania tej sprawy, to powinien użyć innego instrumentu procesowego, mianowicie wniosku o wyłączenie sędziego.

Z uwagi na powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[J.J.]

[ms]